

A nonprofit szervezetek és a szociális szektor

A nonprofit szervezetek jövője a szociális szektorban címmel rendezett konferenciát 1996. december 13-14-én Salgótarjánban a Szociális Munkások Magyarországi Egyesülete, a Népjóléti Képzési Központ és a Hálózat a Demokráciáért Program.

A plenáris előadások bemutatták a hazai civil szektor kezdeményezéseit, e kezdeményezések szerepét a jelen és vélhetően a jövő szociálpolitikájában, az 1990 óta vajúzó nonprofit törvénytervezet állását.

Az előadások közül ki kell emelnem Kúti Évát (KSH), aki szűkebb témája mellett – Civil szektor Magyarországon a statisztika tükrében – a kérdéskör jelentősebb dilemmáit is értelmezte, nem tekintve magától értetődőnek azt a napjainkban általános vélekedést, hogy minden csak jobb lehet, ha nonprofit alapon működik és silány minőségű a szolgáltatás, ha állami, önkormányzati szervezet a szolgáltató.

Kúti Éva szerint semmi sem bizonyítja, hogy a civil szektor hatékonyabb tud lenni a forprofitnál vagy az államinál. A nonprofit szektor hátránya lehet továbbá, hogy mivel nem törekszik profitra, nem lehet kellőképpen motivált. Számos területen költségkímélőnek, olcsóbbnak sem bizonyul. (Leszámítva persze az önkéntes munkát.)

Nyilván e megállapítások érvényességi köre azért szűkebb és ellátási területe válogatja, hogy mennyi belőle az igaz, de felhívja figyelmünket arra, hogy a civil szektor előnyei sem kizárólagosak.

A kritikai megközelítés azért hatott „üdítően”, mert ellensúlyozta azt a nem teljesen indokolt mámort, ami manapság övezi a témát.

(Kritikai megközelítéssel találkozhatunk még Krémer Balázs: az NGO kultuszáról című tanulmányában -Esély 1996/2. szám.)

A szekciókban három nagyobb területnek – a gyermekvédelemnek, a felnőttkori ellátásnak és a fogyatékkal élőknek – a nonprofit szférában történő alternatív megoldásaira születtek problémafeltáró, szükségletmegfogalmazó javaslatok, hangoztak el kritikai észrevételek.

A szekciók munkáját segítő néhány orientáló kérdéssel kívánták az előadók előmozdítani a gondolkodást.

A kérdések közül az egyik így hangzott: „mit érdemes a nonprofit szektornak vállalni?”

A felvetés pregnáns volt arra nézve, hogy milyen érdekek mentén alakult a szervezők és a jórészt civil szervezeteket képviselő résztvevők beállítódása.

Úgy gondolom – többünk véleményének hangot adva -, hogy az végtelen egyoldalú így, mert csupán az egyének, mint állampolgárok és szervezeteik (nonprofit) vállalkozáshoz az Alkotmányban garantált jogát hivatott kifejezni.

A résztvevők között elenyészően kevesen voltak, akiknek némi kompetenciájuk volt megfogalmazni két másik érdeket (de legalábbis nézőpontot) is.

Először is egy szakmait: a szociális ellátásban melyek azok a szeletek vagy akár az ellátás nagyobbik része, amelyek jobb színvonalú gondoskodást, társadalmi hatékonyságot és kontrollt, esetleg költségkímélést eredményezhetnek, ha a civil szféra a szociális közfeladat ellátója, s azok, ahol szakmailag indokoltabb az állami/önkormányzati feladatellátás?

A másik érdek (szándék) megfogalmazásával az állam tűnik adósnak. Nevezetesen, tisztázatlan az állami szerepvállalás, a visszavonulni akarás mértéke, az egyes tevékenységek közhasznúságának elismerése (besorolása).

A szakmai protokollok hiánya miatt aztán senki nem tudja megmondani, hogy igazából mit vár a másik féltől.

Így nagyon érdekes lesz, hogy 1997-től a közigazgatási hivatalok a formális feltételeken túl vajon milyen alapon engedélyezik, vagy utasítják el a civil szervezetek és magánszemélyek közfeladat-ellátás iránti kérelmét.

A zavart csak fokozza, hogy az ellátások döntő részét az önkormányzatok feladatai között találjuk ugyan, de kompetenciájuk mindössze arra terjed ki, hogy az állami normatíva és a tényleges intézményi bekerülési költség közötti támogatás mértékéről dönthetnek.

Ez nagyjából az alaphelyzet, ami kiszámíthatatlanná teszi a szereplők magatartását és lehetetlenné egy megnyugtató szerződéses rendszer létrejöttét.

A valódi, többféle érdeket, leginkább a kliensekét is megjelenítő vitának arról kellene szólnia, hogy az állami és a nem állami szektorok előnyeit miként lehet maximalizálni, hátrányaikat minimalizálni. Enélkül olyan közös érdekeltségű vegyes rendszer, amely a kliensek, az állam, a nonprofit szektor és a piac érdekegyeztetésein alapszik, nem fog létrejönni.

(molnár)